

Skonnerten Freia er kommet godt hjem til Bornholm

Et flok ildsjæle og en bred folkelig opbakning har sikret det 130 år gamle skib en værdig pensionisttilværelse på klippeøen, hvor kølen i sin tid blev lagt. Nu arbejder støtteforeningen Freias Venner målrettet på at holde hende flydende og give medlemmerne gode oplevelser.

En solnedgangstur forbi Hammershus er en god fælles oplevelse.

TEKST: PIA ELMERS | FOTOS: FREIAS VENNER

Det var lidt af et sats, da Henrik Olsen og Freias mangeårige ejer Bo Mathiesen en novemberaften satte sig ned og blev enige om, at nu skulle det være – og så måtte det briste eller bære. Freia skulle ikke længere friste en hensygnende tilværelse som oplagt charterskib i Svendborg – nu skulle den gamle dame hjem til Bornholm, hvorfra den smukke stålskontert havde sejlet fragt i 75 år. Derfor var der også mange på øen, der kendte skibets historie og sågar havde sejlet med skibet eller kendte nogen, der havde.

”Det var helt oplagt at få Freia tilbage til Bornholm, hvor kølen blev lagt i 1896. Købssummen var til at overskue, den var nemlig kun 1 krone, men vi var jo nødt til at få hende synet og gjort i sejlklar stand, så hun kunne klare turen over Østersøen. Her var vi så heldige, at flinke mennesker gerne ville låne os de penge, så Freia kunne komme på bedding på Ring Andersens værft i Svendborg. Det var jo også meget rart at få styr på, at det ikke var en sminkeket lig, vi overtog,” fortæller formand for Støtteforeningen Freias Venner, Henrik Olsen, der er indehaver af Nordskoven Strand Camping ved Rønne.

Hjem til folkemødet

Efter klargøringen i Svendborg blev kursen sat mod Bornholm, og det var nærmest et historisk øjeblik, da den smukke slanke stålskontert i juni sidste år lagde til i Allinge, hvor hun skulle fungere som base for Danmarks Naturfredningsforening under Folkemødet. Netop denne begivenhed, hvor tusindvis af mennesker lægger vejen forbi Allinge havn, viste sig også at være et genialt udstillingsvindue for hele Freia-projektet. Og i løbet af sommeren voksede støtteforeningen til mere end 100 medlemmer, hvor mange, udover at betale 500 kroner og få en sejl-tur i ny og næ, også meldte sig til at give en hånd med, når renoveringsarbejdet skulle i gang.

”Vi blev hurtigt klar over, at der lå et kæmpestort arbejde foran os, hvis vi overhovedet skulle gøre os håb om at holde skibet flydende. Stævnrøret havde det ikke alt for godt, nogle af stålpladerne var næsten tæret igennem, og så voksede der simpelt hen svampe visse steder inde bag garneringen, så vi var nødt til at gå grundigt til værks, hvis projektet skulle lykkes,” fortæller Niels-Jørn Jensen, der har påtaget sig at føre dagligt tilsyn med skibet og organisere renoveringsarbejdet. Han bor

i fyrmesterboligen ved Hammer Fyr, og derfor var det oplagt, at Freia skulle ligge i nærheden, nemlig i Hasle Havn.

Ærligt skib

Efter Folkemødet sidste år gik han og et hold af frivillige i gang med det projekt, de har døbt ”ærligt skib”. Det handlede bogstaveligt talt om at gå til stålet. Al det møblement, der var blevet sat ind i skibet, så det kunne fungere som charter-skib, blev hevet ud. Det samme gjaldt den garnering, der var sat uden på stålskroget. Det hele blev revet ned og smidt op på kajen, så Freia nu fremstod med et lastrum, sådan som hun oprindeligt var bygget.

”Det var selvfølgelig et stort arbejde med al det træ, der skulle ud, og skibet lettede da også 10 centimeter. Men det var helt nødvendigt at få al det gamle og til dels fugtige træ ud af skibet, så vi kunne komme helt ind til stålskroget. Det er derfor, vi kalder det ”ærligt skib”, for når du er helt inde ved stålet, ved du, hvad du har med at gøre og kan begynde at bygge op derfra. Det er nu ikke meningen, at der skal ny aptering ind, vi vil beholde det som et stort rum, som kan bruges til forskellige former for arrangementer. Så nu er vi i gang med at gennemgå stålplader-

Her i november var kursen sat mod Nexø, hvor Freia er en del af julemarkedet hele december.

ne en for en og få dem rustbehandlet og malet,” forklarer Niels-Jørn Jensen.

Trods det store arbejde han lægger i projektet, har han ikke ønsket at være med i foreningens bestyrelse, for som han siger, har han rigeligt at gøre med at organisere arbejdet omkring skibet. Så må andre tage sig af at forhandle med myndigheder, skaffe fondsmidler og holde kontakten til Skibsbevaringsfonden. Sidstnævnte har gennem årene ydet tidligere ejere lån og værdifuld sparring, og den funktion har fonden stadig for den bornholmske støtteforening.

Arbejdsindsats og donationer

Indtil videre går det ifølge formand Henrik Olsen ganske godt med at skaffe penge til renoveringen. Dels fra forskellige fonde, dels fra lokale virksomheder, der gerne vil støtte projektet, fordi det også er med til at sætte Bornholm på landkortet. For eksempel har det lokale savværk doneret det træ, der med de frivilliges ihærdige indsats er blevet til en ny storbom. Savværket leverede bommen som et ottekantet stykke træ, og så måtte de frivillige i gang med båndsliberen. Netop medlemmernes arbejdsindsats er også en vigtig forudsætning for, at projekt Freia kan lykkes.

”Vi har arbejds hold på skibet hver lørdag, og der er jævnt hen en halv snes stykker, der møder op. Derudover er der også nogle folk, der påtager sig enkeltopgaver som for eksempel at renovere en elmotor. De kan jo selv rettelægge arbejdet. Men det skal ikke være arbejde det hele, der skal også være gode fælles oplevelser, som når vi for eksempel tager en solnedgangstur forbi Hammershus, eller når vi bare mødes til fælles spisning. Jeg tror, den slags fælles aktiviteter er vigtige for at fastholde folks engagement,” påpeger formanden for støtteforeningen.

Blandet flok

Lige nu har folkeoplysningsforeningen Freias Venner godt 200 medlemmer, hvoraf langt de fleste er sejlede medlemmer. Man skal nemlig være medlem for at kunne sejle med skibet, og det betaler man 500 kroner for om året. Medlemmerne er en meget blandet flok – ikke kun det grå guld, men også en del yngre, der er tiltrukket af det fællesskab, der opstår omkring sådan et skib. Og så er der selvfølgelig også søfolk blandt medlemmerne, hvilket er helt nødvendigt, da der skal nogen til at sejle skibet. Det har den mangeårige medarbejder i BornholmsTrafikken/BornholmerFærgen, kaptajn Finn Esben Hansen, allerede gjort en hel del gange.

I juni sidste år lagde Freia til i Allinge for at fungere som base for Danmarks Naturfredningsforening under Folkemødet

Der skal være nogen til at sejle Freia, så det er godt, at der er søfolk blandt medlemmerne af Freias Venner.

”Jeg synes da, det er fantastisk flot, at det er lykkedes at redde Freia og få det fine gamle skib hjem til Bornholm, hvor hun i sin tid blev bygget. Det ville jeg selvfølgelig gerne støtte, og som gammel sømand kunne jeg jo være en af dem, der stod bag roret. Men man behøver i øvrigt ikke være skibsfører med store papirer for at føre skibet, for Freia er omregistreret til lystfartøj, så der kun kræves en yachtskipper 3 og en motorpasserprøve,” siger Finn Esben Hansen.

Udlånt til julemarked

Midt i november blev der atter sat sejl på den gamle skude, og kursen blev sat mod Nexø, hvor Freia er udlånt til byens julemarked hele december. Men derefter skal der rigges af og dækkes til med presenninger, så Freia kan gå i vinterhi i Hasle. Og her bliver hun liggende indtil påske,

hvor Niels-Jørn allerede har en lang liste over arbejdsopgaver.

”Vi skal jo have et sted at være ombord, når det regner, eller vi bare har brug for læ i en kaffepause. Derfor sætter vi den gamle skipperkahyt agter i stand som noget af det første. Og så er det også meningen, at vi med tiden skal have lukket ude for renoveret og indrettet med fire køjepladser. Men ellers skal det være et så ”ærligt skib” som overhovedet muligt,” siger Niels-Jørn Jensen med et grin og tilføjer, at målet dog ikke er at føre Freia tilbage til den originale udgave fra 1897. ”Nej, det ville slet ikke være realistisk. Det vigtigste er, at vi holder hende i god stand og sørger for, at mange bornholmere kan få gavn af det historiske skib.” ■

STÅLSKONNERTEN FREIA

Tomastet sletskonneret bygget på Bornholms Maskinfabrik i Rønne 1896/97.

Længde 22,6 meter –
bredde 5,65 meter
– dybgang 2,15 meter
– lasteevne 110 tons.

De følgende 75 år havde Freia base på Bornholm og sejlede med fragt i Østersøen – primært granit, korn og landbrugsprodukter.

Freia fik først motor installeret i 1921 og blev i 1959 omrigget til galease.

I 1972 blev Freia lagt op i Rønne og havde dermed sejlet den sidste tur som fragtskib.

Herefter købte bornholmske Jens Lund skibet og brugte en større sum penge på at renovere hende og rigge om til skonneret. Desuden blev Freia indrettet til chartersejlsads med passagerer.

Siden har skibet skiftet ejer tre gange, inden Støtteforeningen hentede hende hjem til Bornholm sommeren 2022.